

Høringsinnspill til Vestland Fylkeskommune - Planprogram for regional plan for areal og mobilitet

Maskinentreprenørenes Forbund (MEF) etterlyser planretningslinjer som gjør det mulig å redusere utslipp fra produksjon, behandling og transport av masser i tilknytning til bygge- og anleggsprosjekter.

Den største klimautfordringen i anleggsbransjen er hvordan masser transporteres og håndteres. I dag må store mengder masser transporteres over lange avstander til nærmeste massemtak som ofte ligger flere mil fra vedkommende bygge- og anleggsplass. Det medfører store utslipp og en altfor dårlig utnyttelse av fullt brukbare masser som trenger mellomlagring eller sortering før de kan gjenbrukes i samme eller tidsnære prosjekt.

For å kunne mellomlagre eller håndtere masser med minst mulig utslipp, må det i kommuneplanens arealdel eller i reguleringsplan avsettes tilstrekkelig areal til dette lokalt og med en kapasitet som er tilpasset bygge- og anleggsaktiviteten i kommunen. Det er viktig å påpeke at dette ikke gjelder bare større bygge og anleggsprosjekter. Svært mange små bygge- og anleggsprosjekter skaper samlet sett store mengder masser som må forflyttes.

Konsekvensen av manglende areal til massehåndtering

Konsekvensen av mangel på areal til mellomlagring og massehåndtering, er store klimagassutslipp, slitasje på veinettet og dårlig veisikkerhet. I tillegg øker bygge- og anleggskostnadene både for offentlige og private byggherrer som følge av transport. Areal avsatt til massehåndtering gir lavere utslipp og mer gjenbruk. Ved å mellomlagre og håndtere massene i nærheten av bygge- og anleggsprosjektene, kan en redusere dagens utslipp i vesentlig grad.

De fleste kommuner tilrettelegger ikke for massehåndtering i sine arealplaner. Kommunene avsetter i dag ikke tilstrekkelig med areal for lagring og mellomlagring av masser i sine regulerings- eller kommuneplaner. Private reguleringsplanforslag for å etablere areal for lagring og mellomlagring, blir som oftest som ikke prioritert av kommunale planmyndigheter. I de tilfeller hvor kommunene forsøker legge til rette for at areal avsettes til slikt formål, blir kommunen som oftest forhindret av overordnet planmyndighet (statsforvalterne) eller andre berørte sektormyndigheter.

Regjeringen har opplyst at en veileder for massehåndtering er på trappene med anbefalte tiltak, men det er ikke tilstrekkelig.

Vårt inntrykk er at sentrale myndigheter tror at en bedre tilrettelegging for samhandling

mellom private og offentlige aktører for å utnytte overskuddsmasser, vil redusere behovet for deponier, jf. pkt. 21 i Næringsministerens brev til Stortingets næringskomité datert 18. april 2024 (ref. 24/2625-4). Vi vil ikke lykkes med å redusere dagens transport av masser uten at en samtidig avsetter areal for mellomlagring av massene. Dette er også i tråd med Regjeringens anbefaling som fremkommer i : «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027». De aktuelle punktene er gjengitt i dette dokumentet under.

Det er nettopp midlertidig mellomlagring og annen håndtering i nærområdet eller innenfor vedkommende kommune og fylkeskommune, som vil bidra til å redusere transport og øke gjenbruken ved eksempelvis salg til andre prosjekter i nærområdet. I dag har Vestland Fylke få deponier for anleggsmasser, noe som resulterer i at massene kjøres lange avstander i fylket for oppbevaring og midlertidig deponering. Dette er en sak Fylket burde kunne håndtere på en mer klima- og samfunnsnyttig måte.

Nærmest uten unntak vil overskuddsmasser fra et prosjekt måtte mellomlagres et sted mens arbeidene pågår før det kan ombrukes tilbake i samme prosjekt. Denne mellomlagringen kan under riktige omstendigheter også innebære en sortering, rensing eller gjenvinningsprosess som gjør at ellers uegnede masser kan brukes på nytt. Alt dette krever arealer for lagring og produksjon. Vi er enige i at deponering eller permanent lagring av fullt brukbare masser ikke er en effektiv bruk av mineralressursene og vi ønsker oss derfor over i en sirkulær fremtid hvor masser brukes om igjen.

Om MEF

Maskinentreprenørenes Forbund (MEF) region vest, representerer over 300 medlemsbedrifter. Disse har en samlet omsetning på ca. 10 mrd. kroner og sørger for at over 4 200 ansatte har en jobb å gå til. Hovedtyngden av medlemsbedriftene driver maskinell anleggsvirksomhet, men forbundet organiserer også skogsentreprenører, brønnborere og gjenvinnings- og avfallsbedrifter.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027

Regjeringens forventninger

31. Det legges til rette for grønn omstilling, bærekraftig verdiskaping og lønnsomme arbeidsplasser i hele landet.
32. Det legges til rette for mer fornybar energiproduksjon, særlig i områder med kraftkrevende næringsutvikling. Det er viktig å sikre god balanse mellom mer fornybar energi og miljøhensyn.
33. Det legges til rette for mer effektiv og fleksibel energibruk.
34. Det legges til rette for tilstrekkelige næringsarealer med minst mulig negative konsekvenser for klima, miljø og samfunn. Næringsarealer planlegges med et regionalt perspektiv, og energibruk, krafttilgang, gjenbruk og mer effektiv utnyttelse av eksisterende næringsarealer og infrastruktur inngår i planvurderingene.
35. Det settes av tilstrekkelige og egnede nye arealer for akvakultur gjennom oppdaterte regionale og kommunale planer for kystområdene, som også kan omfatte utvikling av akvakultur utenfor kysten og landbasert akvakultur. Planene ivaretar miljøhensyn og andre samfunnsinteresser.
36. Fylkeskommunene tar et helhetlig ansvar for kompetansepolitikken og utvikling av kompetanseplaner som bidrar til at regionen får tilgang på den kompetansen som arbeidsmarkedet etterspør.
37. Det legges til rette for videre utvikling av havner og sjøtransport, og lokalisering og nødvendige arealer vurderes i et regionalt perspektiv.
38. Fylkeskommunene tar en samordnende rolle for samferdselsplanlegging i regionen, og gir innspill til konseptvalgutredninger for store statlige samferdselstiltak.
39. Framføring av mobil- og bredbåndnett sikres gjennom bruk av eksisterende føringsveier så langt det lar seg gjøre, og gjennom å tillate innplassering av sendestasjoner for mobilkommunikasjon på offentlige bygg.
40. Naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutvikling vektlegges, og planleggingen ivaretar arealene til reindriften i tråd med FN-konvensjonen om sosiale og politiske rettigheter artikkel 27. I planprosessene sikres det et godt kunnskapsgrunnlag om reindriften.
41. Det legges til rette for bærekraftig verdiskaping og grønne næringer i tilknytning til jord- og skogbruk og i randsonene til de store verneområdene.
42. Fylkeskommunene og kommunene legger gjennom sin areal- og samfunnsutvikling og virksomhetsutøvelse til rette for omlegging til en mer sirkulær økonomi, der ressurser og eksisterende bebyggelse og anlegg brukes lengst mulig og i større grad ombrukes og oppgraderes.
43. Viktige mineralforekomster sikres i regionale og kommunale planer, og utvinning avveies mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser.
44. Helhetlig masseforvaltning avklares i regionale og kommunale planer. Planer for større bygge- og anleggsarbeider avklarer hvordan overskuddsmasser skal disponeres og hvordan nødvendig areal til håndteringen skal sikres. Muligheten for ombruk og materialgjenvinning vurderes, og massebalanse bør tilstrebes.